SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKVÉDELMI FŐIGAZGATÓSÁG

KAMASZKORI PROBLÉMÁK KEZELÉSE (FÜGGŐSÉG, ENGEDÉLY NÉLKÜLI ELTÁVOZÁS)

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és
VEKOP-7.5.1-16-2016-00001
kiemelt projektek
Cím: 1071 Budapest, Peterdy u. 15.
E-mail: efop382@szgyf.gov.hu
E-mail: vekop751@szgyf.gov.hu

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Kamaszkori problémák kezelése (függőség, engedély nélküli eltávozás)

OKTATÓI SEGÉDANYAG

Szerzők

Dr. Bede Nóra

Reményi Csaba

Sitkei Péter Attila

Szakmai lektor

Szikulai István

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú, Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projekt

Az EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 azonosítószámú, Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

A kiadvány a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 és a VEKOP-7.5.1-16-2016-00001

azonosítószámú,

Szociális humán erőforrás fejlesztése című kiemelt projekt

keretében készült

Kiadja a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság

1132 Budapest, Visegrádi utca 49.

Telefon: +36 1 769 1704

www.szgyf.gov.hu

Felelős kiadó Benedek István Zsolt főigazgató

Budapest, 2020.

Tartalom

Bevezetés 5
Javaslatok a továbbképzés egyes elemeinek megvalósításához: 7

Első továbbképzési nap 8
Bemutatkozás, a továbbképzés indítása 8
1. A szenvedélybetegség jelensége - helyzetkép 9
2. A szenvedélybetegség háttértényezői 10

Második továbbképzési nap 11
3. Szenvedélybetegség/függőség serdülőkorban 11
4. A szenvedélybetegség/függőség megelőzésének és kezelésének lehetőségei 12
5. A serdülőkor személyiség-lélektani jellemzői az engedély nélküli eltávozások tükrében 13

Harmadik továbbképzési nap 15
6. A beilleszkedés segítése, elfogadás, befogadás, hazagondozás 15
7. Szerepkonfliktusok a gyermek- és ifjúságvédelemben 16
Felhasznált irodalom ..... **Hiba! A könyvjelző nem létezik.**
Forgatókönyv 18

Előszó

Köszöntjük a 30 tanórás **„*Kamaszkori problémák kezelése (függőség, engedély nélküli eltávozás)*”** c. szakmai tanfolyam típusú továbbképzés Hallgatójaként!

Mit ad Önnek az „*Kamaszkori problémák kezelése (függőség, engedély nélküli eltávozás)*” c. továbbképzés, milyen kompetenciákkal bővül szakmai tudása?

A továbbképzés célja, hogy erősödjön a résztvevők szenvedélybetegséggel/függőséggel kapcsolatos prevenciós tevékenységének hatékonysága, megalapozott ismereteket szerezzenek, ismerjék meg kompetenciahatáraikat, ismerjenek meg saját szolgálati helyükön is alkalmazható megelőzési modelleket, szerezzenek tudomást a problémamegoldásban igénybe vehető egyéb szolgálatok tevékenységéről, a velük való kapcsolatfelvétel módjáról, valamint kapjanak módszertani segítséget az engedély nélküli eltávozások megelőzése, illetve csökkentése érdekében végezhető feladatokhoz.

Hogyan épül fel a „*Kamaszkori problémák kezelése (függőség, engedély nélküli eltávozás)*” c. továbbképzés?

Tananyagegység	Óraszám	Forma
1. Továbbképzési nap	10 tanóra	jelenléti
2. Továbbképzési nap	10 tanóra	jelenléti
3. Továbbképzési nap	10 tanóra	jelenléti

Bevezetés

A 30 órás szakmai továbbképzés fejlesztéséhez az alábbi segédanyagok állnak rendelkezésre:

A továbbképzési tartalmak elsajátítását támogató szakmai anyag a résztvevők és képzők számára.

1. **Hallgatói tananyag:**
   - A továbbképzés témájához kapcsolódó elméleti ismereteket ad át.
   - Az adott fejezetben tanultak áttekintését segíti.
   - Gyakorlatorientált szakma- és módszerspecifikus ismereteket közvetít.
   - Az elsajátított ismereteket kérdések mentén is ellenőrizhetővé teszi.
   - Lehetőséget teremt egy-egy téma elmélyültebb tanulmányozására a felhasznált és ajánlott irodalom segítségével.

2. **Prezentáció:**
   - A továbbképzési program egyes elméleti és gyakorlati elemeinek bemutatását segítő diasorozat. A prezentáció vetítése segíti a tanfolyam strukturálását, az időkeretek betartását.
   - A diák alatti jegyzet az oktatóknak szól, amely a gördülékeny tanfolyamvezetést szolgálja.

3. **Handout:**
   - A képzés során a résztvevők számára kiosztandó kiegészítő segédanyagok.

4. **Oktatói segédanyag:**
   - A továbbképzés megtartását támogató bővebb szakmai és módszertani háttéranyag.
   - A résztvevők felé támasztott követelmények megfogalmazása.
   - A számonkérés értékelési szempontjainak bemutatása.
   - Az egyes témákhoz tartozó diák kijelölése.
   - A szakmai tanfolyamhoz szükséges mellékletek bemutatása.
   - Forgatókönyv, mely a továbbképzés főbb tartalmi elemeit, szerkezetét, időkeretét és módszereit, eszközeit foglalja össze.

Oktatói segédanyag:
A szakmai tanfolyam során nem az a cél, hogy a Hallgatói tananyagban található összes elméleti ismeretet elmondja az oktató. A cél az, hogy a legfontosabb ismeretek, szemlélet átadását követően a felmerülő kérdések, gyakorlatok által az elméleti ismeretanyag azonnal összekapcsolódjon a résztvevők mindennapi szakmai munkájával és gondolatokat ébresszen.

A továbbképzés megtartásához javasolt felkészülési lépések:

1. Olvassa át részletesen a továbbképzés megtartásához rendelkezésre álló anyagokat, ismerje meg a továbbképzés kontextusát, célját, tartalmát, lehetséges résztvevőit, időkereteit és a továbbképzés megtartásához szükséges feltételeket.
2. Az Oktatói segédanyagot és a rendelkezésre álló prezentációt párhuzamosan, egymással összhangban érdemes átolvasni, megismerni. Olvassa el a diákon található jegyzeteket, egészítse ki saját gondolataival, tapasztalataival! Szükség esetén érdemes az anyagban hivatkozott szakirodalomból is célzottan tájékozódni.
3. A résztvevők maximális bevonása és a velük való hatékony kommunikáció céljából a továbbképzés megtartása előtt olvassa át a Hallgatói segédanyagot is. Ismerje meg, milyen információkhoz jutnak a témából a résztvevők!
4. A továbbképzési feltételek és a forgatókönyv figyelembevételével készüljön fel a továbbképzés megtartására.
5. Gondolja át előre és rögzítse a továbbképzés során bemutatandó példákat.

6. Tervezze meg az időkereteket és a megoldandó feladatokat! Fontos, hogy mindenre maradjon, illetve jusson idő! Könnyebb lesz ezt átgondolni, miután megismerte a résztvevőket (milyen szakterületről érkeztek, milyen végzettséggel, milyen tapasztalatokkal rendelkeznek).
7. Építse fel a gyakorlatokat! Biztosítsa a tárgyi feltételeket!
8. Találja ki, hogy a prezentáció vetítését hogyan teszi interaktívvá! Például, amikor már ismeri a résztvevők szakmai tapasztalatát, utalhat ezekre vagy ismerve, hogy melyik résztvevő, mely területről érkezett, megkérdezheti, ott mit tapasztalt a témával kapcsolatban. Ügyeljen arra, hogy a ppt-k vetítése közben nem az a cél, hogy a Hallgatói segédanyagot szóról szóra elmondja az oktató. A cél: struktúrát adni, figyelmet felhívni, elméleti ismeretek és gyakorlati tapasztalatok között koherenciát megteremteni, az összefüggéseket felismerni és áttekinteni.

Javaslatok a továbbképzés egyes elemeinek megvalósításához:

Elméleti előadás – fontos, hogy az előadások interaktív jellegűek legyenek, amelynek keretében az oktató folyamatosan visszacsatolást kér az elhangzottakkal kapcsolatban a résztvevőktől (elsősorban a témához kapcsolódó munkatapasztalataikat illetően), illetve azokra reflektál.
Gyakorlat – a témák feldolgozására irányuló résztvevői gyakorlatok többféle formában (egyéni munka, páros gyakorlat, kiscsoportos feladat, nagycsoportos megbeszélés) a tapasztalati tanulást szolgálják.

Gyakorlati szempontok az oktatási napok hatékony lebonyolításához:
A továbbképzésen résztvevő szakemberek a saját szakmaterületük szakértői, számos képzésen, továbbképzésen, szakmai tanfolyamon, műhelymunkán vettek már részt. Várhatóan nagy elvárásokkal érkeznek a továbbképzésre, ezek közül a következő öt a legfontosabb:

- A résztvevő szakemberek elvárják, hogy azonnal használható tudást kapjanak, azaz a gyakorlatban alkalmazható információkat adjunk számukra. Tudni akarják, hogyan kapcsolódik az adott tanulási program vagy továbbképzés az aktuális élethelyzetükhöz és munkafeladataikhoz, és hogyan segíti őket a program a szakmai céljaik elérésében – azaz, mit tudnak ebből használni?
- Közvetítsük a résztvevők felé, hogy a gyakorlat(ok) és az elméleti tananyag a résztvevők által alkalmazható lesz majd a valós helyzetekben.
- Elvárják, hogy tiszteljék és partnerként kezeljék őket. Nagyra értékelik, ha a továbbképzés oktatója tiszteletet mutat az egyén és a tanulási folyamat eredményeképpen elért eredmények iránt. Fontos számukra az, hogy a képző építsen a résztvevő szakemberek korábbi, a tanulás szempontjából releváns és meghatározó tapasztalataira.
- Elvárják, hogy aktívan részt vehessenek a tanulási folyamatban. A felnőttek kedvelik az aktív tanulást, a kiscsoportos feladatokat, és azokat, amelyek helyváltoztatással járnak. Az aktív részvétel elkötelezetté teszi a résztvevőt a tanulási folyamat iránt és nyitottabbá teszi új koncepciók befogadására.
- Elvárják, hogy a gyakorlatok után azonnali visszajelzéseket kapjanak. Az időben történt helyesbítő visszajelzés a sikeres tanulást, a tartalom és a készségek jó elsajátítását eredményezi. A tapintatos visszajelzés segíti a résztvevőt hibáinak kijavításában és megerősíti a helyes hozzáállást. A felnőtt tanulók a kedves, konstruktív kritikát szeretik. A helyesbítő visszajelzést minden esetben előzze meg egy elismerő, dicsérő visszajelzés.
- Elvárják, hogy a továbbképzés támogató környezetben valósuljon meg.
    - Szólítsunk minden résztvevőt a nevén a továbbképzés ideje alatt.
    - Hallgassuk meg minden résztvevő kérdését és véleményét.
    - Legyünk udvariasak és türelmesek.
    - Biztosítsuk a résztvevőket arról, hogy a hibázás a tanulás része.
    - Keressünk alkalmat arra, hogy mindenkit megerősítsünk.
    - Bátorítsuk a résztvevőket, hogy segítsék egymást a tanulás során.
    - Gondoskodjunk arról, hogy a tanulási környezet a lehető legkényelmesebb legyen.

Első továbbképzési nap

Bemutatkozás, a továbbképzés indítása

45 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Bemutatkozás, tapasztalatok, motivációk, elvárások (15 perc) (2-9. sz. dia) • A csoportvezető röviden bemutatkozik, majd megkéri a csoporttagokat, hogy röviden mutatkozzanak be, illetve osszák meg egymással motivációikat, tapasztalataikat, elvárásaikat. Szempontok: – név – foglalkozási terület – klienskör – feladatok – gyakorlati tapasztalatok – előzetes ismeretek – a témához kapcsolódó nézetek – a továbbképzéssel kapcsolatos motivációk – a továbbképzéssel kapcsolatos elvárások • Névismétlő kört teszünk, mindenki elmondja azt a nevet, ahogyan szeretné, ha a csoportban szólítanák. A mellette ülő elmondja az előtte szóló nevét és a sajátját. A harmadik személy értelemszerűen az előző kettő és a saját nevét mondja, és így tovább.	• A megadott időkeret tartása fontos! • Rövid, lényegre szorítkozó bemutatkozás. • Az egy főre jutó Időkeret a létszámtól függő A bemutatkozást gyors névtanulás zárja. • Öntapadós etikettek használhatók a név kitűzésére.
Csoportszabályok (5 perc) • A csoport közösen rögzíti a működéshez szükséges legfőbb csoportszabályokat.	• **Csoportszabályok:** – Titoktartás – Kommunikáció: egyes szám első személy, tisztelet, tartózkodás az ítélkezéstől – Részvétel: aktivitás, önkéntesség – Időkeretek: a nap kezdése, zárása, szünetek – Technikai kérdések: mobiltelefon-használat, stb. Érdemes hangsúlyozni, hogy a csoportszabályok a közös munkát, tanulást segítik, a segítő kapcsolatokban gyakran használt szóbeli megállapodásnak számítanak.
A továbbképzés felépítése, a teljesítés feltételei (5 perc) • A projekt és a továbbképzés felépítésének ismertetése. • A teljesítés feltételeinek ismertetése. • Záróteszt teljesítése • Hiányzásra vonatkozó előírások	

1. A szenvedélybetegség jelensége - helyzetkép

45 perc interaktív előadás (1- 26. sz. dia)

45 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Addiktológiai alapfogalmak Az addiktológia a széles értelemben vett addikciókkal, szenvedélybetegségekkel foglalkozik. A pszichoaktív anyagokhoz és a viselkedéses folyamathoz kapcsolódó addikciók közös vonása: - a viselkedés (az anyaghasználat vagy az ismétlődő viselkedés) kényszeres, kompulzív jellegű, - a viselkedés a negatív következmények ellenére is fennmarad, és már nem szolgálja a szervezet vagy az egyén adaptációját; - a viselkedés megerősítő, jutalmazó, örömszerző, eufória kereső jellegű (ez kapcsolatot jelent az agyi jutalmazó szabályozással). - Az agyi jutalmazó rendszer szerepe.	**(1. sz. Handout)** Bemutatkozás Ismerkedés, bemutatkozó játék: a. Ha a csoporttagok nem, vagy felszínesen ismerik egymást. Páros gyakorlat, amennyiben a csoporttagok létszáma páratlan, egy fő megfigyelő szerepet tölt be. A gyakorlat célja egymás jobb megismerése, az interjútechnika tanulása, az információk memorizálásának technikái. Megkérjük a csoportot, hogy alakítsanak párokat, olyan párt válasszanak, akit nem ismernek. A párok külön helyezkednek el és öt – öt percet kap mindenki arra, hogy beszéljen magáról, ill. a párja kérdezze; utána szerepet cserélnek. Az információkat meg kell jegyezni, papírt nem lehet használni. Ezután a párok a meginterjúvolt csoporttársat mutatják be. A bemutatott fél kiegészítheti a bemutatást, ha hiányosak a partnere által elmondott információk. Nagycsoportban megbeszélik, hogy: - Azokat az információkat mondták-e el egymásnak, amit fontosnak tartottak és aztán sikerült-e visszaadni a hallott információkat. Egybeestek-e az eredeti és a visszamondott információk. - Mennyire sikerült megismerni egymást az interjúk során? - Segítették-e a kérdések a bemutatkozást? b. Ha a csoporttagok ismerik egymást: - Ugyanez a játék úgy módosul, hogy olyan tulajdonságokat, szokásokat, hobbit mondanak el magukról, amit a többiek valószínűleg nem tudnak róluk, ami szokatlan.

10 perc szünet

45 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A szenvedélybetegség háttértényezői Az addikciók kialakulásában a kutatások elsősorban a serdülőkorban két tényezősor fontosságára mutatnak rá. Az egyik esetében izgalom-, élmény- kereső személyiségről van szó, aki emiatt fordul kockázatos magatartásokhoz, így pszichoaktív-szerhasználathoz. A másik esetben valamilyen klinikai, vagy szubklinikai probléma húzódik meg a háttérben (pl. depresszió, szorongás, önértékelési probléma)	**(2. sz. Handout)** Cél: A résztvevők attitűdjének, előzetes ismereteinek felmérése A csoportot 4-5 fős kiscsoportokra osztjuk, úgy, hogy a csoporttagok, lehetőség szerint ne közeli munkatársak legyenek. Minden csoport kap egy A3-as lapot és filctollat. A lapot két részre osztják, az egyik oszlopba azt írják, hogy mit várnak a képzéstől, a másik oszlopba azt tüntetik fel, hogy mi az, amit nem szeretnének, amitől tartanak. Minden csoport kap 10 percet arra, hogy feldolgozzák a témát és konszenzusra jussanak. A csoportok szóvivőt választanak, aki képviseli a csoport véleményét. Végül minden csoport elmondja a véleményét és a nagycsoport kialakítja a véleményét. Ez a gyakorlat sokat segít abban, hogy a képzés vezetője megismerje a résztvevők attitűdjét, motivációját. Ez a gyakorlat és a bemutatkozó játék a további képzési napok kötött tartalmának módszertani kialakítását segíti.

30 perc ebédszünet

2. A szenvedélybetegség háttértényezői

180 perc interaktív előadás (27- 37. sz. dia)

10 perc szünet

90 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A szenvedélybetegség háttértényezői Az etiológia és a patogenezis az addikciók kialakulásának és fennmaradásának, lefolyásának oki tényezőivel foglalkozik. Az addikció multikauzális eredetű, melynek kialakulásában pszicho-biológiai okok, hatótényezők mellett erős kulturális hatások is érvényesülnek.	**(3. sz. Handout)** Leírás, feladat: kiscsoportos témafeldolgozás A szenvedélybetegség biológiai tünetei, felismerhetősége. - A pszichológiai háttértényezők, valamint a tünetei. Viszonyulásom, érintettségem a szenvedélybetegséggel - saját élmény – kiscsoportos témafeldolgozás

Második továbbképzési nap

20 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A nap indítása, hangolódás Ki mit vár a mai naptól?	Figyeljen arra, hogy mindenki szóhoz jusson! Egy emberre legfeljebb egy mondatnyi idő jut.

3. Szenvedélybetegség/függőség serdülőkorban

75 perc interaktív előadás (38 - 45. sz. dia)

15 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Szenvedélybetegség/függőség serdülőkorban: értelmezés, felismerés, azonnali teendők Hangsúlyt kap a korai felismerés, mikor még teljes mértékben kezelhető és irányítható a kiforratlan függőség. Ilyenkor van nagy szüksége egy nevelőnek arra, hogy felismerje, detektálja a problémát, azokat a változásokat, melyek devianciára utalnak. Fontos kiemelni, hogy a folyamatos szankciók, a kontroll és a büntetés nem vagy csak nagyon kevés esetben vezetnek megoldáshoz. Témák: a korai felismerés, a jó döntéshozatal, a kommunikáció és kooperáció.	**(4. sz. Handout)** Cél: Az életkori sajátosságok megismerése, ezen belül kiemelten a kamaszkor – elmélet és a saját élmények összekapcsolása Kamaszkori emlékek: a. Mindenki lerajzolja kamaszkora legjobb és legrosszabb élményét, majd a rajzok alapján kiscsoportban megbeszélik a csoporttagok emlékeiket. A nagycsoportban minden csoport szószólója elmondja tapasztalataikat. A gyakorlat célja, hogy a képzésen résztvevők felelevenítsék saját jó és rossz emlékeiket és ezzel közelebb kerüljenek a kamaszkor sajátosságainak megértéséhez. b. Mik azok a mondatok, amit nagyon nem szerettek kamaszként hallgatni szüleiktől, tanároktól, van-e olyan. amit felnőttként már ők is mondtak a kamasznak.

10 perc szünet

4. A szenvedélybetegség/függőség megelőzésének és kezelésének lehetőségei

45 perc interaktív előadás (46 - 71. sz. dia)

70 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A szenvedélybetegség/függőség megelőzésének és kezelésének lehetőségei Az Egészségügyi Világszervezet hármas prevenció-felfogása mellett ma az amerikai Center for Disease Control and Prevention (CDC) nevű intézmény szintén hármas megközelítését ismerteti az oktató. Előbbi szerint elsődleges prevenció a betegség megelőzése, másodlagos a korai felismerés és kezelésbevétel, valamint a kockázati csoportokkal és tényezőkkel történő foglalkozás, míg a harmadlagos a későbbi egészségkárosodások megelőzése a rehabilitáció és a reszocializáció eszközeivel. **1.1. Jó gyakorlatok** - Élményalapú csoportmódszer a Portage modellben – program ismertetése - Művészetterápiás foglalkozások – program ismertetése - Resztoratív konfliktuskezelés – program ismertetése	**(5. sz. Handout)** Feladat: Bevezető, napindító játék A csoporttagok párba állnak és 1-1 percben elmondják, hogy hogy vannak, milyen hangulatban jöttek ma a képzésre. Ezután nagy kört alkotnak és mindenki bemutatja – nonverbális eszközökkel –, hogy a párja hogy van. A csoport megfogalmazza, amit látott, és a szereplők elmondják, hogy jól látták-e a többiek és jól fordították-e le a metakommunikációt. A gyakorlat célja, hogy a hallgatók visszajelzést kapjanak arról, hogy jól értelmezik-e a nonverbális jeleket. Ezután megbeszélik, hogy ki-mit vár a 2. képzési naptól. Amikor az 5. sz handout alapján feldolgozták a csoportban közösen a kulcsszavakat, akkor írja fel, hogy melyek voltak az egész csoport által legfontosabbnak ítélt kulcsszavak.

30 perc ebédszünet

5. A serdülőkor személyiség-lélektani jellemzői az engedély nélküli eltávozások tükrében

90 perc interaktív előadás (72 - 108. sz. dia)

45 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Saját élmény szintű kiscsoportos témafeldolgozás – helyzetfeltárás, a jelenség kiértékelése https://www.youtube.com/watch?v=j8-147-HMOo	**(6. sz. Handout)** Az elhangzott előadás és a kisfilm alapján kiscsoportban dolgozzák fel az alábbi kérdéseket: - Mit jelent a kötődés szó a csoporttagok számára? - Hogyan fejezik ki a kötődéseiket? Ezt követően nagycsoportban beszéljék át a tapasztalatokat.

35 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Játék a kötődésekről	**(7. sz. Handout)** A résztvevők párt választanak maguknak, és egymás mellé állnak úgy, hogy ne érjenek egymáshoz. Úgy kezdenek el mozogni a „térben”, hogy egyszerre lépjenek a bal, illetve a jobb lábukkal és a távolság ne nagyon változzon közöttük. Ezután a játékvezető megkéri őket, hogy válasszanak másik párt maguknak és álljanak ismét egymás mellé. Most a kezüket tegyék a törzsük mellé és a kezük érjen össze a pároknak, ahogy szorosan egymás mellett állnak. Így kezdjenek el a „térben” mozogni. Figyeljenek arra, hogy a kezük folyamatosan érintse másikat. Ezután a játékvezető megkéri őket, hogy válasszanak most egy másik párt maguknak és álljanak ismét egymás mellé. A feladat az, hogy a párok öleljék át a másik derekát, és ilyen szoros kötelékben kezdjenek el mozogni a „térben”. A játék végeztével nagycsoportban beszéljenek a játék során megélt érzéseikről, gondolataikról, amiket a játék előhívott belőlük.

10 perc szünet

35 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Kötődések a nevelésbe vett gyermekekkel	**(8. sz. Handout)** Kiscsoportban beszéljenek a résztvevők arról, hogy - gyermekvédelmi szakemberként hogyan szokott kialakítani kötödéseket a nevelésbe vett gyermekekkel. - Lát-e veszélyt, és ha igen, milyen típusút a különböző kötődési mintázatok kialakításában? Ezt követően nagycsoportban beszéljék át a tapasztalatokat. Kiscsoportban beszéljenek a résztvevők arról, hogy

	- a serdülőkori nevelési sajátosságok figyelembe vételével milyen nevelési szabályrendszereket alakítana ki? Ezt követően nagycsoportban beszéljék át a tapasztalatokat.

20 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A nap tanulságainak rövid összefoglalása A csoporttagok egyesével befejezik az alábbi befejezetlen mondatot: „Ma azt tanultam…”.	- Ügyeljen arra, hogy mindenki megszólaljon, és mindenkinek azonos idő álljon rendelkezésére a véleményalkotáshoz! - Mondjon néhány mondatot, amely segít átvezetni a következő napra: például, miről lesz szó másnap.

Harmadik továbbképzési nap

20 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A nap indítása, hangolódás Ki mit vár a mai naptól?	Figyeljen arra, hogy mindenki szóhoz jusson! Egy emberre legfeljebb egy mondatnyi idő jut.

6. A beilleszkedés segítése, elfogadás, befogadás, hazagondozás

80 perc interaktív előadás (109 - 120. sz. dia)

10 perc szünet

70 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Esetkonferencia	**(9. sz. Handout)** A csoporttagok – több kiscsoportban - esetkonferenciát szerveznek, ahol – egy általuk kitalált kamaszkorú gyermek elhelyezésének dilemmáit mutatják be, és jelenítik meg. (Játsszák el!) A csoport több kiscsoportra válik szét, lehetőleg úgy, hogy azok legyenek együtt, akik nem ismerik egymást és kiscsoportonként 4-6 fő vegyen részt a közös munkában. A kiscsoport tagjai esetkonferenciát szerveznek egy általuk kitalált gyermekelhelyezési ügy kapcsán. Meghatározzák, hogy kik lesznek az esetkonferencia résztvevői és azoknak milyen feladataik vannak a bemutatott eset kapcsán. Az esetek bemutatásán keresztül azonosíthatók azok a dilemmák is, amelyek megfogalmazódhatnak a résztvevőkben az esettel kapcsolatosan. Jó ha ezeknek hangot adnak és a csoport megvitatja azokat. Az azonos munkakörben dolgozó szakemberek összegyűjtik, illetve megosztják egymással bevált módszereiket, amiket a jobb együttműködésük érdekében a gyakorlatban alkalmaznak. Ezt követően a kiscsoportok tevékenysége során elkészített két táblázatot a csoport együtt vitatja meg.
Játék a beilleszkedésre	Egy önként jelentkező hátat fordít a csoportnak és becsukja a szemét. A többi csoporttag elhelyezkedik mögötte a teremben aszerint, hogy mennyire érzi magát közel állónak az illetőt: aki nem szívleli, távolabb áll, aki jóban van vele, közelebb. Ha mindenki elhelyezkedett, akkor visszafordul a kiválasztott játékos, és kép-szerűen láthatja, hogy a csoport tagjai hogyan viszonyulnak hozzá. Ezután körbe ülnek és az oktató megkérdezi a csoport tagjaitól, hogy: - milyen érzések, gondolatok járnak a fejükben - (az önként jelentkezőtől is!) mi szükséges ahhoz, mit kell tenniük azért, hogy különálló társuk a csoport tagja lehessen, illetve nekik mit kell tenniük ezért

	- milyen stratégiát választanának ők a beilleszkedéshez

45 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Közösségépítő csoportmódszerek ismertetése: térbeli szociometria kipróbálása	A csoporton belüli kapcsolatok feltérképezésének általánosan használt módszere a szociometria. A szociometriai vizsgálatok az egyén helyzetét mindig egy adott csoporton belül vizsgálják. Azt mérik fel, hogy az egyént az adott csoport mennyire fogadja vagy utasítja el, milyen az egyén helyzete a csoporthierarchiában a csoport többi tagjához képest. Ez az ún. „élő szociometria", amelyben a csoporttagok térben szabadon mozoghatnak és a megfelelő instrukciók alapján megkeresik a helyüket a csoport szociális mezőjében.
Beilleszkedés - módszerbörze	Az azonos munkakörben dolgozó szakemberek összegyűjtik, ill. megosztják egymással bevált módszereiket, hogy ők mit tehetnek a gyermek sikeres beilleszkedése érdekében ill. az érintett szakemberek hatékony együttműködése érdekében. Lényeges, hogy mindenki a valóságban betöltött szerepétől eltérő feladatot „lásson el" a játék során.

30 perc ebédszünet

7. Szerepkonfliktusok a gyermek- és ifjúságvédelemben

45 perc interaktív előadás (121 – 127. sz. dia)

45 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
A konfliktusok és az egyes szerepeink kialakulásának a detektálása nagyon fontos a helyzet reális értékelése és a megoldási stratégiák kidolgozása szempontjából	kiscsoportos témafeldolgozás, majd nagycsoportos megosztás egy szóvivő kijelölésével

10 perc szünet

90 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Helyem és szerepem a gyermekvédelmi ellátásban, kompetenciáim – élmény alapú kiscsoportos témafeldolgozás	kiscsoportos témafeldolgozás, majd a tanulságok nagycsoportos megosztása

30 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Záróteszt	Záróteszt kitöltése, értékelése

30 perc gyakorlat

Gyakorlat	Instrukciók az oktatónak
Elégedettségmérés	A továbbképzés értékelése, elégedettségmérő kérdőív kitöltése

.

Forgatókönyv

IDŐSZAK	IDŐ (perc)	TÉMA	HANDOUT	PPT
ELSŐ TOVÁBBKÉPZÉSI NAP				
Délelőtt	45	*Gyakorlat* Bemutatkozás, a továbbképzés indítása		
	45	*Interaktív előadás* 1. A szenvedélybetegség jelensége – helyzetkép		1-26. sz. dia
	10	SZÜNET		
	45	*Gyakorlat* Addiktológiai alapfogalmak	1. Handout	
	45	*Gyakorlat* A szenvedélybetegség háttértényezői	2. Handout	
	30	EBÉDSZÜNET		
Délután	180	*Interaktív előadás* 2. A szenvedélybetegség háttértényezői		27-37. sz. dia
	10	SZÜNET		
	70	*Gyakorlat* A szenvedélybetegség háttértényezői	3. Handout	
	20	*Gyakorlat* A nap zárása		

IDŐSZAK	IDŐ (perc)	TÉMA	HANDOUT	PPT
MÁSODIK TOVÁBBKÉPZÉSI NAP				
Délelőtt	20	*Gyakorlat* A nap indítása, hangolódás		
	75	*Interaktív előadás* 3. Szenvedélybetegség/függőség serdülőkorban		38-45. sz. dia
	15	*Gyakorlat* Szenvedélybetegség/függőség serdülőkorban	4. Handout	
	10	SZÜNET		
	45	*Interaktív előadás* 4. Szenvedélybetegség/függőség megelőzésének és kezelésének lehetőségei		46-71. sz. dia
	70	*Gyakorlat* Szenvedélybetegség/függőség megelőzésének és kezelésének lehetőségei	5. Handout	
	30	EBÉDSZÜNET		

Délután	90	*Interaktív előadás* 5. A serdülőkor személyiség-lélektani jellemzői az engedély nélküli eltávozások tükrében		72-108. sz. dia
	45	*Gyakorlat* Saját élmény szintű kiscsoportos témafeldolgozás	6. Handout	
	10	SZÜNET		
	35	*Gyakorlat* Játék a kötődésekről	7. Handout	
	35	*Gyakorlat* Kötődések a nevelésbe vett gyermekekkel	8. Handout	
	20	*Gyakorlat* A nap zárása		

IDŐSZAK	IDŐ (perc)	TÉMA	HANDOUT	PPT
HARMADIK TOVÁBBKÉPZÉSI NAP				
Délelőtt	20	*Gyakorlat* A nap indítása, hangolódás		
	70	*Interaktív előadás* 6. A beilleszkedés segítése, elfogadás, befogadás, hazagondozás – alapvetések		109-120. sz. dia
	10	SZÜNET		
	90	*Gyakorlat* Esetkonferencia – játék a beilleszkedésre	9. Handout	
	45	*Gyakorlat* Közösségépítő csoportmódszerek ismertetése – beilleszkedés -módszerbörze		
	30	EBÉDSZÜNET		
Délután	45	*Interaktív előadás* 7. Szerepkonfliktusok a gyermek- és ifjúságvédelemben		121-127. sz. dia
	45	*Gyakorlat* Kiscsoportos témafeldolgozás		
	10	SZÜNET		
	90	*Gyakorlat* Kiscsoportos témafeldolgozás: – helyem és szerepem a gyermekvédelmi ellátásban, kompetenciáim		
	45	*Gyakorlat* A továbbképzés zárása, teszt kitöltése		